

**Savivaldybėse teikiamų
paslaugų su narkotikų vartojimu
susijusiems žmonėms apžvalga:
faktinė situacija ir pasiūlymai**

VšĮ “Mokslo, tyrimų ir
vystymo centras”

Vilnius

L. Murauskienė,

M. Vieniūtė

Studijos eiga

- 2005 m. birželio-rugsėjo mėn.
- Klaipėdos m., Mažeikių raj., Molėtų raj.,
Vilniaus m. savivaldybėse.
- Paslaugas teikiančių įstaigų tinklo kokybinis
tyrimas, taikant socialinio tinklo analizės
metodus.
- Apklausta daugiau nei 70 ekspertų
(institucijų bei įstaigų atstovų).

Apribojimai

- Kokybinis tyrimas nepretenduoja į išsamų veiklos aprašymą.
- Studijos rengimo metu buvo gauta ir apibendrinta ekspertų informacija bei jų vertinimai – todėl išryškėjo ne “paskutinės instancijos tiesa”, o suvokimo įvairovė.
- Nebuvo atliekama paslaugų poreikio bei teikimo kokybės nuosekli analizė.

Tikslai

Struktūrizuotai aprašyti faktinę paslaugų teikimo situaciją, kad būtų galima apibendrinti:

- Kas?
- Kur?
- Kam?
- Kokiomis sąlygomis?
- Kokios paslaugos?

Teikia priklausomybės nuo narkotinių medžiagų prevencijos, gydymo ir žalos mažinimo paslaugas.

Paslaugų teikimas

Analizės aspektai

- Pagal paslaugas arba veiklas
- Pagal tikslines grupes

pateikti per įstaigų, aptarnaujančių tam tikrų teritorijų gyventojus, veiklos aprašymą.

Tikslinės grupės ir paslaugos

Vaikams (moksleiviams):

- Pirminė prevencija.

Rizikos grupių vaikams:

- Ankstyva diagnostika.

Narkotikų vartotojams:

- Žemo slenksčio programos.
- Priklausomybės ligų gydymas.
- Reabilitacija.
- Dažnų ligų gydymas.

“Bazinis” įstaigų tinklas (1)

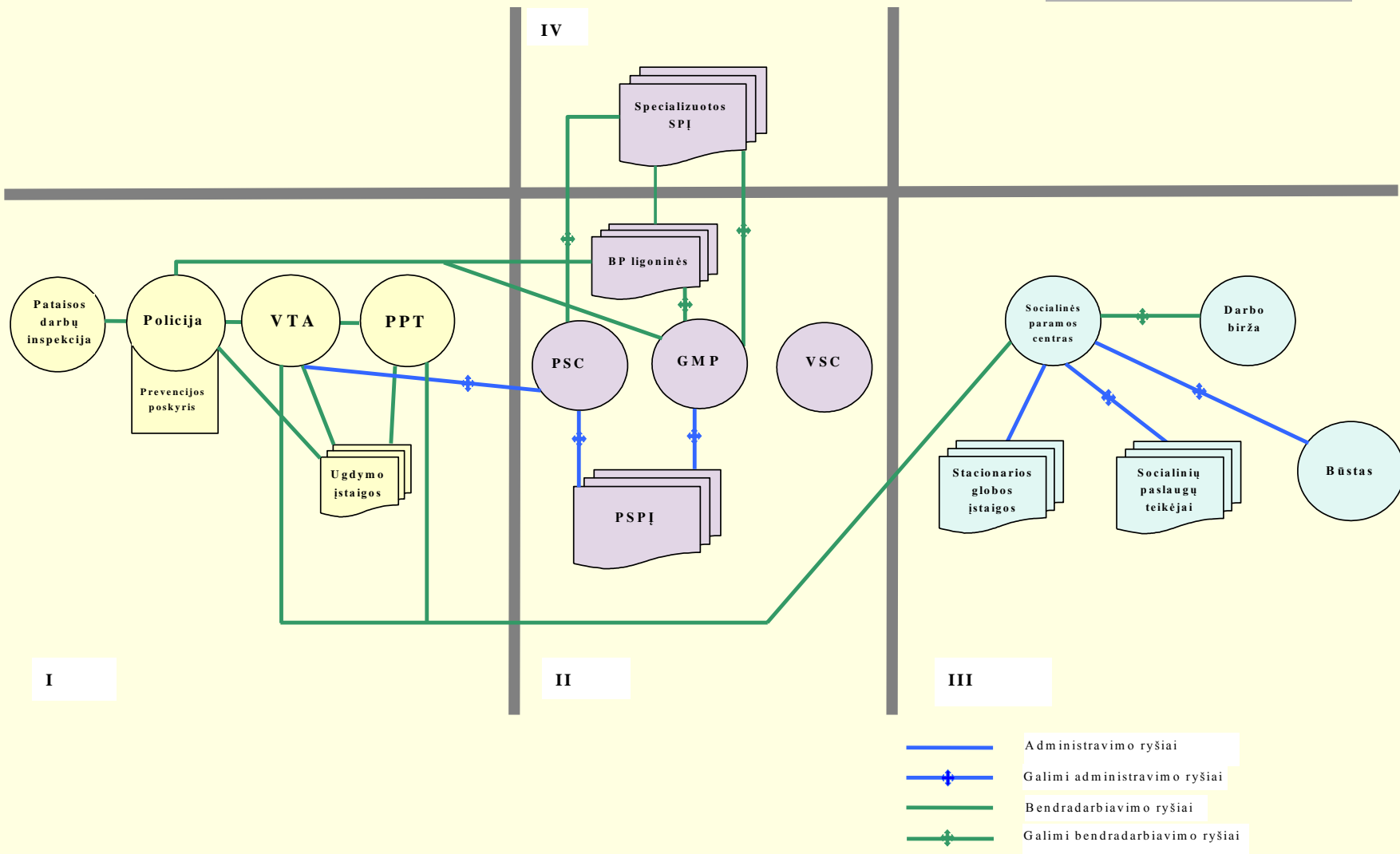
3 vyraujantys sektoriai:

- **Švietimo sektorius** (ugdymo įstaigos) – prevencija. Vykdoma kartu su VSC, policija ir pan.
- **Sveikatos priežiūros sektorius** (BPG, PSC, GMP, BP ligoninės) – gydymas.

“Mažiausiai savivaldybių įtakojamas” sektorius.

- **Socialinės apsaugos sektorius** (socialinių paslaugų centrai, darbo birža) – socialinė pagalba.

“Bazinis” įstaigų tinklas (2)

“Bazinis” įstaigų tinklas (3)

Kiekvieno sektoriaus organizavimo bei finansavimo specifinės taisyklės

Veikla narkomanijos prevencijos srityje daugiausia vykdoma:

- I – ugdymo įstaigose (orientuota į moksleivius).
- II – specializuotose SP įstaigose (dideliuose miestuose). Nukreiptą į narkotikus vartojančius asmenis.
- III – nėra išskiriama.

“Bazinis” įstaigų tinklas (4)

Tinklo bei paslaugų teikimo mastas priklauso nuo daugelio veiksnių, tarp jų:

- Visuomenės požiūrio;
- Savivaldybės dydžio;
- Gyventojų socialinės-ekonominės padėties;
- Asmeninės (pareigūnų bei darbuotojų) pozicijos.

Visuomenės požiūris

Problemos aktualumas:

- Ar yra užfiksuoti narkotikų vartojimo atvejai?
- Ar yra “matomi” narkomanijos padariniai?
- Ar “spaudžia” kitos, žymiai svarbesnės problemos?
- Ar narkotikų vartotojams reikia padėti?

Savivaldybės dydis

Galimybių bei išteklių mastai (savivaldybės biudžetas):

- “Mažai moksleivių – mažas krepšelis” – nėra etatų.
- Specialistų pritraukimas.
- Mažai klientų (pvz. dienos centruose) – brangesnės paslaugos.

Gyventojų socialinė-ekonominė padėtis

- Konfidencialumo siekimas, kuris dažniausiai “nuperkamas” už klientų (artimųjų) pinigus dideliuose miestuose, kur yra privatūs paslaugų teikėjai arba reikia mokėti už paslaugas teikiamas ne miestų gyventojams.
- Asmenų sveikatos draudimo statusas.
- Rizikos grupių asmenų bei narkotikus vartojančių asmenų gyvenamoji vieta.

Asmeninė pozicija

- Platūs (kartais neaiškūs) reikalavimai įstaigoms – pasirinkimo galimybės.
- Požiūris į būtinybę veikti “profesionaliai”.
- Aktyvumas siekiant “projektinio” finansavimo.
- Galimybė “perduoti atsakomybę” už klientą kitiems.
- Įstaigos “įvaizdžio” suvokimas.

Paslaugų tinkamumas

Konfidencialumas

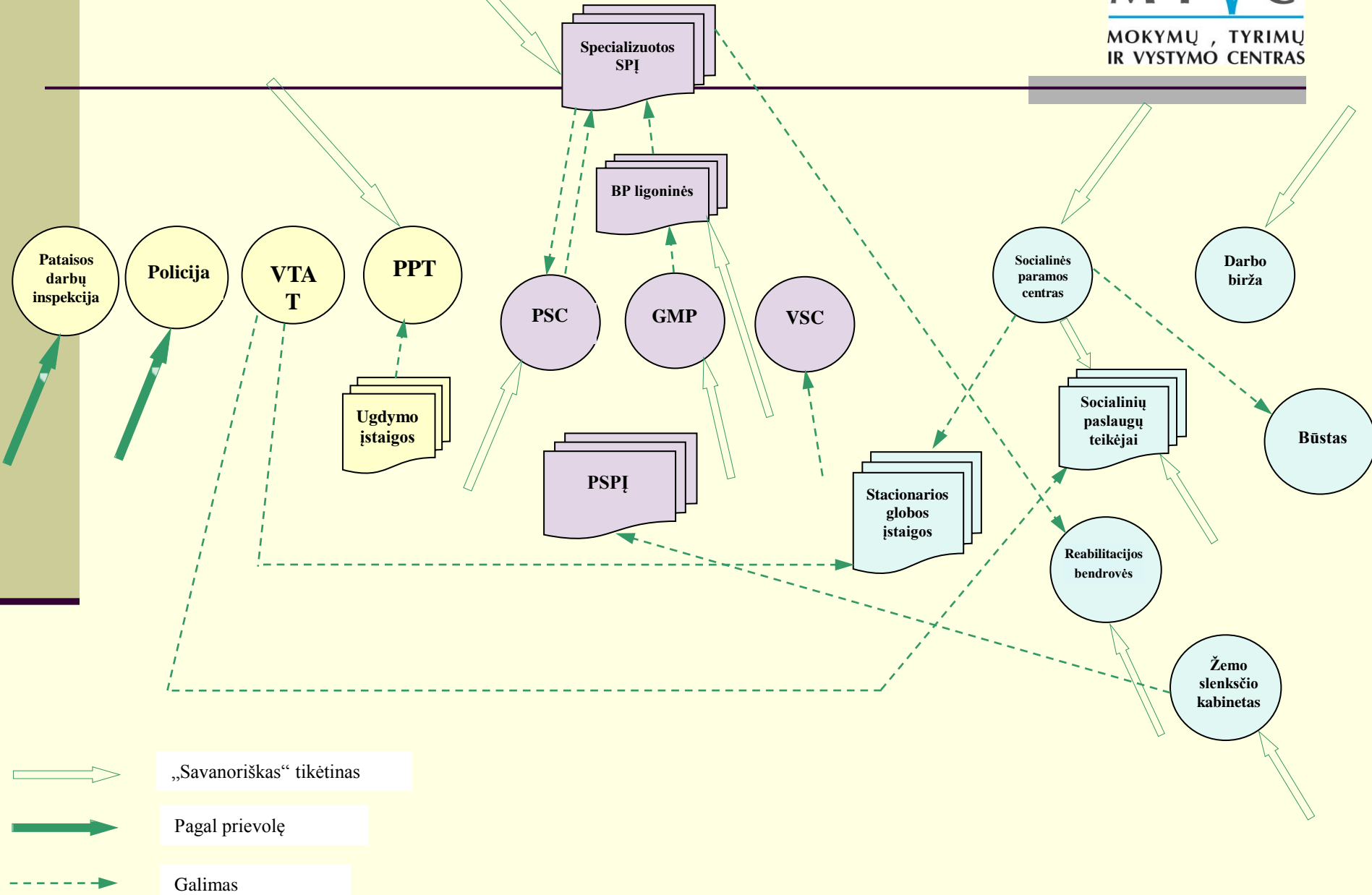
- Anonimiškumas viešojo sektoriaus įstaigose.
- Galimybė gauti paslaugas “už teritorijos ribų”.

Kokybė

- Darbuotojų mokymas.
- Profesionalų rekomendacijos, akreditavimas ir pan.
- Klientų nuomonė.

Tęstinumas

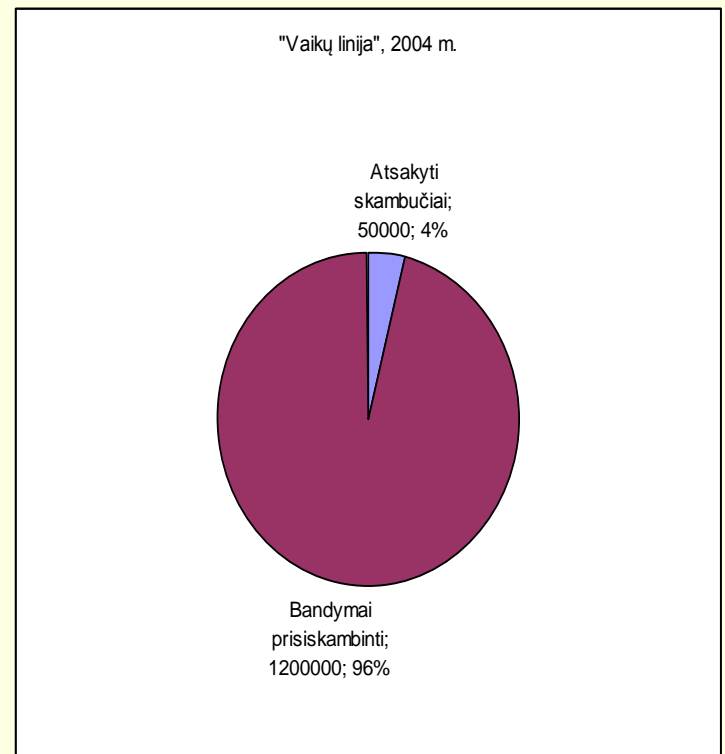
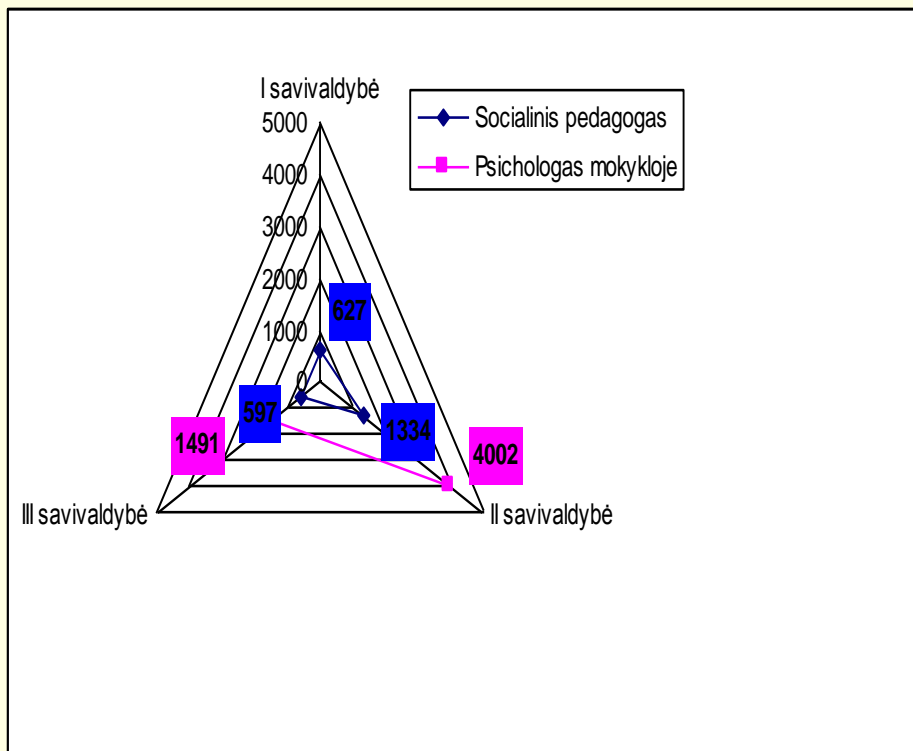
Klientų srautai

Paslaugų teikimo spragos

- **Pirminė prevencija** – laikas, trukmė, veiklų įvairovė, priemonių stoka.
- **Ankstyva diagnostika** – testavimas, tikslinės intervencijos.
- **Žemo slenksčio paslaugos** – “turinys”, statusas.
- **Gydymas** – tęstinumas, “brangumas”.
- **Reabilitacija** – “brangumas” arba eilės.

Pagalbos prieinamumas

Pasiūlymai (1)

Paslaugų teikimo organizavimas

- Įstaigų funkcijų bei užduočių tikslinimas.
- Sistemos sukūrimas
(orientavimas į klientą, atsakomybė, informacijos teikimas, ryšiai tarp sektorių/įstaigų).
- Prieinamų paslaugų būtinojo minimumo užtikrinimas
(bent “vienas žingsnis į priekį nuo dabarties”).
- Racionalesnis žmogiškųjų išteklių panaudojimas.
- Informavimas apie paslaugų teikimo sąlygas bei kokybę.

Pasiūlymai (2)

Finansavimas

- Specializuotų įstaigų, teikiančių paslaugas kelių savivaldybių gyventojams, plėtra (įskaitant neapdraustus sveikatos draudimu asmenis).
- Atrinktų efektyvių veiklų tęstinis finansavimas.
- Finansavimo “adekvatumas” (laikas, išlaidos).
- BPG bei PSC skatinimas. Vaistų kompensavimas.
- Galimybės pirkti paslaugas “už teritorijos ribų” ir “gyvenantiems ne pagal gyvenamosios vietos registravimą” užtikrinimas (specialus centralizuotas fondas?).